

Kvalitatív módszertanok térnyerése a számviteli kutatásokban

VÁLTOZÁS, ÚJRATERVEZÉS ÉS FEJLŐDÉS

Az üzleti, az egyetemi és szabályozói szerepek változó lehetőségei a globális változásokhoz történő alkalmazkodásban

2020.11.05.

Készítette:

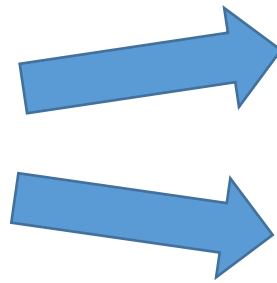
Tóth Balázs, tanársegéd, SZTE GTK

Lippai-Makra Edit, tanársegéd, SZTE GTK

Kovács Zsuzsanna Ilona, adjunktus, SZTE GTK

TARTALOMELEMZÉS – MÓDSZERTAN

Szövegelemzési módszertan

Kvantitatív elemek (szószám,
oldalszám, előfordulás)

Kvalitatív elemek (kifejezések, tételek
keresése)

Feldolgozás menete

- Krippendorff, K. (1989). Content analysis.
- ELO S. & KYNGA S H. (2008) The qualitative content analysis process.

Alapján beszámolók, nem pénzügyi jelentések feldolgozása

Tétellista előállítása, vagy szakirodalmi előzmény

Kontextus megítélése miatt előny, ha nem szoftveres a feldolgozás

Információ forrásának (adat, szöveg, ábra) súlyozása

Kapott indexekkel már statisztikai vizsgálatok futtathatók

Értelmezés

TARTALOMELEMZÉS – PUBLIKÁCIÓ I.

Li, J., Pike, R., Haniffa, R. 2008. "Intellectual capital disclosure and corporate governance structure in UK firms." Accounting and Business Research 38, 137–159.

<https://doi.org/10.1080/00014788.2008.9663326>

A szerzők egy **61 intellektuális tőkeelemből** álló indexet hoztak létre, az alábbi csoportok szerint:

- Humán tőke (22)
- Strukturális tőke (18)
- Kapcsolati tőke (21)

Minta: **100**, A Londoni Tőzsdén jegyzett vállalkozás, 2004.03-2005.02 között publikált jelentések.

A kutatók összefüggést találtak az intellektuális tőkével kapcsolatos közzététel és olyan független változók között, mint az **igazgatótanács összetétele, a tulajdonosi szerkezet, az audit bizottság mérete, üléseinek gyakorisága.**

Human Capital		Structural Capital		Relational Capital	
1	Number of employees	1	Intellectual property	1	Customers
2	Employee age	2	Process	2	Market presence
3	Employee diversity	3	Management philosophy	3	Customer relationships
4	Employee equality	4	Corporate culture	4	Customer acquisition
5	Employee relationship	5	Organisation flexibility	5	Customer retention
6	Employee education	6	Organisation structure	6	CTE
7	Skills/know-how	7	Organisation learning	7	Customer involvement
8	Employee work-related competences	8	Research & development (R&D)	8	Company image/reputation
9	Employee work-related knowledge	9	Innovation	9	Company awards
10	Employee attitudes / behaviour	10	Technology	10	Public relation
11	Employee commitments	11	Financial dealings	11	Diffusion & networking
12	Employee motivation	12	Customer support function	12	Brands
13	Employee productivity	13	Knowledge-based infrastructure	13	Distribution channels
14	Employee training	14	Quality management and improvement	14	Relationship with suppliers
15	Vocational qualifications	15	Accreditations (certificate)	15	Business collaboration
16	Employee development	16	Overall infrastructure / capability	16	Business agreements
17	Employee flexibility	17	Networking	17	Favourite contract
18	Entrepreneurial spirit	18	Distribution network	18	Research collaboration
19	Employee capabilities			19	Marketing
20	Employee teamwork			20	Relationship with stakeholders
21	Employee involvement with community			21	Market leadership
22	Other employee features				

A LI ET AL (2008) MÓDSZER TESZTELÉSE MAGYAR-CSEH MINTÁN

LIPPAI-MAKRA EDIT–RÁDÓCZI ZSOLT–KOVÁCS ZSUZSANNA ILONA (2019): INTELLECTUAL CAPITAL DISCLOSURE OF HUNGARIAN AND CZECH LISTED FIRMS. EUROPEAN FINANCIAL AND ACCOUNTING JOURNAL 14, 43–59.
[HTTPS://DOI.ORG/10.18267/J.EFAJ.229](https://doi.org/10.18267/j.eFAJ.229)

- Tartalomelemzés, leíró statisztika és OLS regresszió
- Minta: 10 legnagyobb (NÁB, 2017) magyar tőzsdei és 7 cseh vállalkozás (prémium, angolul publikált jelentések, **FR** és **NFR**); hitelintézetek kizárva
- Hipotézisek:
  - H1: az intellektuális tőkével kapcsolatos közzététel szintje a magyar és a cseh minta esetében hasonló
  - H2: pozitív kapcsolat van az intellektuális tőkével kapcsolatos közzététel szintje és a vállalati méret, a jövedelmezőség, az immateriális javak mérlegértéke és a tőzsdei kereskedés volumene között

REGRESSZIÓS EREDMÉNYEK

$$\ln(\text{Score}_{co}) = \omega + \beta_1 \ln(\text{Revenue}_{co}) + \beta_2 \ln(\text{Pretaxprofit}_{co}) + \beta_3 \ln(\text{Total Assets}_{co}) + \beta_4 \ln(\text{Intang}_{co}) + \beta_5 \ln(\text{Volume}_{co}) + \beta_6 \text{dummy}_{\text{country}} + \varepsilon$$

Dependent variable: ln(score)

	coefficient	std. error	t-ratio	p-value
const	2,80165	1,10003	2,547	0,0290 **
dummy	0,0154122	0,286484	0,05380	0,9582
ln(revenue)	-0,114760	0,180841	-0,6346	0,5399
ln(PTprofit)	0,0339155	0,0179574	1,889	0,0883 *
ln(TA)	0,0234510	0,145635	0,1610	0,8753
ln(Int)	0,165387	0,0674828	2,451	0,0342 **
ln(volume)	-0,0120538	0,0310627	-0,3880	0,7061

A magasabb jövedelmezőség, illetve a jelentősebb immateriális eszközállomány részletesebb intellektuális tőkével kapcsolatos jelentéstétellel járt együtt (az immateriális tételeknek a vállalat értékében komolyabb jelentősége van).

TARTALOMELEMZÉS – PUBLIKÁCIÓ II.

Dumitru, Mădălina, Justyna Dyduch, Raluca-Gina Gușe, and Joanna Krasodomska. 2017. 'Corporate Reporting Practices in Poland and Romania – An Ex-Ante Study to the New Non-Financial Reporting European Directive'. Accounting in Europe 14 (3): 279–304. <https://doi.org/10.1080/17449480.2017.1378427>

A szerzők egy **12 nem pénzügyi tételből álló** indexet hoztak létre, az alábbi csoportok szerint:

- Üzleti modell, politikák, kockázatok (4 tétel)
- Környezeti ügyek/tényezők (7 tétel)
- Etikai Ügyek (1 tétel)

Minta: **20 lengyel és 20 román tőzsdei cég**

A vállalkozások nem pénzügyi közzétételi gyakorlatát vizsgálták

- A kutatók összefüggést találtak a közzététel minősége és olyan tényezők között, mint a helyi intézményi jellemzők, a tulajdonosi szerkezet, az iparág és a könyvvizsgáló kiléte

I. Üzleti model, politikák, CSR-hoz kapcsolódó kockázatok
1. Üzleti model – rövid leírás
2. Környezeti, társadalmi, etikai politikák
3. Környezeti, társadalmi, etikai fő kockázati tényezők
4. Nem pénzügyi KPI-k
II. Környezeti ügyek/tényezők
1. Környezeti hatások
2. Egészségre és biztonságra gyakorolt hatások
3. Megújuló energia használata
4. Nem megújuló energia használata
5. Üvegházhatású gáz kibocsátás
6. Víz kivét
7. Légszennyezés
III. Társadalmi és munkavállalói ügyek
1. Nemek közti egyenlőségért tett intézkedések
2. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) alapvető egyezményeinek végrehajtása
3. Munkakörülmények
4. A munkavállalók információhoz és konzultációhoz való jogának tiszteletben tartása
5. Szakszervezethez kapcsolódó jogok tiszteletben tartása;
6. Munkahelyi biztonság és egészség;
7. Párbeszéd a helyi közösségekkel;
8. A helyi közösségek fejlődése és védelme érdekében tett intézkedések
IV. Etikai ügyek
1. Emberi jogok megsértésének megelőzése, a korrupció és megvesztegetés elleni küzdelemhez szükséges eszközök

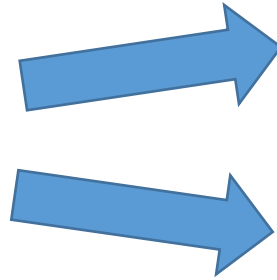
A DUMITRU ET AL (2017) MÓDSZER TESZTELÉSE MAGYAR MINTÁN

LIPPAI-MAKRA EDIT–KOVÁCS ZSUZSANNA ILONA-KISS GÁBOR DÁVID (KÉZIRAT 2020): THE NON-FINANCIAL REPORTING CULTURE OF HUNGARIAN LISTED PUBLIC INTEREST ENTITIES IN THE LIGHT OF THE 2014/95/EU DIRECTIVE

- Tartalomelemzés, leíró statisztika és Ridge regresszió
- Minta: BÉT-en jegyzett, sztv. 95.C § alapján nem pénzügyi jelentés közzétételére kötelezett cégek, hitelintézetek kizárva (12-ből 8 nem hitelintézet)
- Eredmények:
  - A szabályozás hatására a nem pénzügyi közzététel szintje mérsékelt emelkedést mutatott
  - A cégek nagy része a szabályozás ellenére az etikai témákról nem, vagy csak mérsékelten jelentenek

SZEMÉLYES MEGKÉRDEZÉSEK-MÓDSZERTAN

Vegyes módszertan

Válaszadási hajlandóság fokozható

Az ismeretszerzés határai kitolhatók

Feldolgozás menete

Krueger és Casey tanulmányára alapozott javaslata szerint a válaszok feldolgozását az alábbi 4 kérdés mentén végeztük:

- Az alany hozzászólása a kérdésre válaszolt-e?
- Az alany más kérdést megválaszolt-e az adott hozzászólással?
- A hozzászólás tartalmaz-e a témához fűződő fontos információt?
- Mondtak már korábban valami hasonlót?

Szavak kontextusbéli jelentésére ügyelni kell

Kontextus megítélése

Megszólalások gyakorisága, hossza, intenzitása

Belső konzisztencia

Beszélgetésen átnyúló tapasztalatok

SZEMÉLYES MEGKÉRDEZÉSEK – PUBLIKÁCIÓ I.

TÓTH BALÁZS (2020): A 2014-ES ÁLLAMSZÁMVITELI REFORM AZ ÖNKORMÁNYZATI TAPASZTALATOK TÜKRÉBEN. PÉNZÜGYI SZEMLE, 65(2), 244-260. [HTTPS://DOI.ORG/10.35551/PSZ_2020_2_6](https://doi.org/10.35551/psz_2020_2_6)

Felderítő kutatás: a 2014-től érvényes áht. számvittel kapcsolatos tapasztalatok

Interjúk és kiscsoportos megkérdezések

Félig strukturált beszélgetések

A beszélgetés menete nem korlátozott, de lehatárolt.

Kérdező számára is biztosít rugalmasságot

A félig strukturált megkérdezéseknek előzetes ismereten (kutatáson) kell alapulni

Intézmény típusa	Elért intézmények száma	Alanyok száma
Község	2	2
Nagyközség	1	1
Város	2	5
Megyei jogú város	2	4
Kincstár	1	6
Összesen	8	18

3 főbb témakör

Átállással kapcsolatos tapasztalatok

Információk nehezen vagy későn voltak elérhetőek

Szabályozás nehezen volt követhető

Munkaerőhiány

Kisebb önkormányzatok kifejezetten problémásak voltak

Új rendszerrel kapcsolatos vélemény

Az eredményszemlélet hasznos lehet, de nem illik a közszférához

Bonyolult és munkaigényes rendszer

Naprakész és pontos adatokat képes előállítani

Az összehasonlíthatóság fokozódott

Számviteli információk gazdálkodásban betöltött szerepe

Nem jelentős

Pénzforgalmi dominancia

SZEMÉLYES MEGKÉRDEZÉSEK – PUBLIKÁCIÓ II.

LIPPAI-MAKRA EDIT — KOVÁCS ZSUZSANNA ILONA: A NEM PÉNZÜGYI JELENTÉS KÉSZÍTÉSÉNEK SZABÁLYOZÁSA ÉS AZ ELSŐ ALKALMAZÓK MAGYARORSZÁGON – EGY INTERJÚS PILOT KUTATÁS A KÖZZÉTÉTELI MOTIVÁCIÓKRÓL (KÉZIRAT)

Felderítő kutatás: Milyen motivációs tényezők hatnak a magyar tőzsdei cégekre a nem pénzügyi jelentések elkészítése kapcsán?

Szakmai interjúk

Félig strukturált beszélgetések

A beszélgetés menete nem korlátozott, de lehatárolt.

Kérdező számára is biztosít rugalmasságot

A félig strukturált megkérdezéseknek előzetes ismereten (kutatáson) kell alapulni

Megkérdezettek típusa	Megkérdezettek számszáma
Tőzsdei cég	3
Intézményi befektető	1
Könyvvizsgáló	1
Összesen	5

3 főbb témakör

Motiváció kérdésköre

Fő motivációs tényezők

Érintetti visszajelzések

2014/95/EU irányelv hatása

Jelentéstételi gyakorlat

Nem pénzügyi jelentéstételi
standardok

Értékelő ügynökségek

Tematikus indexek

Nehézségek

A nem pénzügyi információk közzétételének jövőképe

Összehasonlíthatóság –
domináns standard

Komplex kockázatértékelés

TERVEZETT KUTATÁSOK

Interjúk során feltárt problémák elemzése kérdőíves kutatással

Önkormányzati belső kontroll jelentések vizsgálata tartalomelemzéssel

Államháztartási számviteli reformok elemzése esettanulmányok segítségével

ESG rangsorok – tematikus indexek, befektetési alapok

ESG teljesítmény és pénzügyi teljesítmény kapcsolata

Magyar nem pénzügyi beszámolási kultúra nemzetközi összehasonlításban

Köszönjük a megtisztelő figyelmet!